

cronica dramatică

de Marina Constantinescu

În căutarea timpului pierdut

SÎNT ORE sau chiar zile care contează cât pentru mare parte din pustiul pe care îl străbat. Adevărate oaze, cu apă bună și proaspătă care-mi trezește trupul și mintea, o apă clară în care se oglindesc amintirile mele dragi, ca Narcis odioasă. Există intervale care mă refac, care estompează desertăciunea și care îmi dau iluzia zborului. Adică, simt uneori cum îmi cresc aripi, frumoase, mari și aud filfittul lor. M-ați văzut zburînd?

Am plecat într-o duminică dimineată spre Craiova. N-am luat-o pe drumul tradițional, pe autostrada București-Pitești adică, pe care l-am străbătut de mii de ori. Am ales varianta prin Alexandria, Caracal, pe care o preferau Vlad Mugur și scenografa lui, Lia Manțoc atunci când au lucrat la Național, la invitația lui Emil Boroghina. De fapt, ea mi-a și arătat drumul asta-toamnă, când am plecat împreună acolo pentru "Hamlet-ul" Meșterului, al lor, jucat în Festivalul Shakespeare. A fost o călătorie scaldată în culorile fantastice ale toamnei, care îți pot suci mințile. În preajma lacului Cornetu ieșeau aburi groși, ireali, care se revărsau peste zorii dimineții și ne purtau în fabulos. Fabulosul copilăriei, fabulosul iubirii, fabulosul maturizării mele. Acolo, în fabulosul ceței misterioase mi-am regăsit o parte din amintiri... Craiova, un fel de madleină proustiană care-mi aduce pe cerul gurii gustul nos-tal-giei... Ce ciudat! Un oraș plin de prejudecăți, static, prăfuit și, totuși, atât de extraordinar pentru

mine, pentru copilăria mea petrecută în vizită la mătușa din spre partea mamei, populat de istorii de la bunica paternă, cu marii bogătași liberali din familie, cu moșii și case superbe în Craiova, pe care le observ de după garduri... Acolo, la Craiova, am descifrat ceva din lumea lui Silviu Purcărete. Pe drum, în mașină, am vorbit încontinuu despre Vlad Mugur și despre Magdi Stief, soția lui, despre superstițiile lui Vlad – și rîdeam cu gura pînă la urechi – despre relația cu scenograful Helmut Sturmer și Lia Manțoc, acompaniatoarea mea, despre Italia, despre poveștile fantastice pe care le spunea, despre mămăliga a la Vlad, despre înfîlnirea afit de specială pe care a avut-o cu Silviu Purcărete... Am refăcut acum două săptămîni același traseu de astă-toamnă pentru premiera lui Silviu Purcărete de la Teatrul Național din Craiova. și tot cu Lia Manțoc. Am traversat, iarăși, zone de fabulos, pentru că realitatea însăși a patriei pare ficțiune, m-am afundat, în tăcere, în șirul anilor care au trecut de cînd l-am cunoscut pe Purcărete, în vibrația lunilor pe care le-am petrecut la Craiova pe perioada repetițiilor la spectacolul *Danaidele*. Tot traseul a fost o întoarcere în timp, în emoțiile și imaginile mele, teatrale și umane, deopotrivă. Trecem pe lîngă gospodăria cumplit de sărace, pe lîngă oameni amărîți, cu priviri hăituite și goale, pe lîngă cîmpuri pe care ară bătrîni slăbănogi, mergînd cu plugul în spatele unor gloabe flămînde și neputincioase. Sîntem în secolul 21! Ei știu, oare, asta? Și dacă ar ști?! Mi-aduc aminte de un țigan pe care l-am înfîlnit cu Purcărete, cîndva, la Bechet. Avea o haină de un fel și pantalonii de alt fel, ponosiți, scurți de i se vedeau gările din ciorapi. A cîntat ore-n șir, pînă tîrziu în noaptea, rîzînd-plîngînd, ca un clown fellinian, spunîndu-ne, de fapt, o mie și una de povești despre Dunăre și lumea de altădată. Despre iubire, războaie și uitare. Aveam senzația că patinăm pe Dunărea înghețată, în bătaia lunii, alunecînd printre personajele lui. Sunetul viorii era sfișietor, ca și vocea lui ieșită de sub o mustăcioară subțire și îngrijită. Mă uit pe geamul mașinii și număr în gînd. Opt ani de cînd Silviu Pur-

cărete n-a mai lucrat la Craiova. Locul care îl atrage ca un magnet. O relație bazată pe forța iraționalului. Un loc îmbibat de forța însăși a acestui mare regizor, de generozitatea lui, de modestia lui. *Piticul din grădina de vară*, *Ubu Rex cu scene din Macbeth*, *Titus Andronicus*, *Phaedra*, *Orestia*, mi se amestecă scene întregi din fiecare, aud muzici, șoptesc replici, văd spații de o plasticitate formidabilă. Mă bîntuie.

Oprim în Caracal. În fața unui teatru splendidisim, o bijuterie de o mare finețe arhitecturală. Abandonat zeci de ani, acum se află în renovare. Un oraș de provincie, cîndva prosper și echilibrat, cu o elită adevărată, acum trist și insipid. Sau poate mi se pare asta într-o duminică scaldată în soare. În căutarea monumentelor de altădată, poposim în cimitir. Semnătura lui Storck pare incredibilă aici. Lucrarea în marmură roșie mă obligă să o admir. Spre ieșire, ochii îmi cad pe cîteva rînduri săpate pe o piatră veche, cu aer nobil, aristocrat:

"Acest monument l-am ridicat iubirei, iubirei fără margini, care purifică și explică toate." Elisa F. Bibian lui Nicolae Bibian, fost deputat al Romanatului, 1850-1905

UBIRE, bucurie, tristețe, nostalgie. Am simțit că nimic din toate astea n-a fost împlinire. Un drum care m-a pregătit pentru un spectacol-confesiune, pentru fețe ale iubirii, tristeții și nostalgiei așa cum s-au așezat în Silviu Purcărete acum, după opt ani de absență de la Craiova, după ani, zile și nopți petrecute alături de actorii trupei, după ore și ore pe scenă. Privește înapoi cu nostalgie...

Ce-am văzut? *Cum doriți sau Noaptea de la spartul țigului*. Mai pe-nțeleș, *A douăsprezecea noapte* de William Shakespeare, o adaptare a lui Silviu Purcărete operată pe traducerea lui Mihnea Gheorghiu. Este, de fapt, o înprospătare a textului, o variantă vie, dinamică a limbii de astăzi, curățată de praf, de retorici greoaie. De aceea, toate întîmplările din piesă vin foarte aproape de noi, intră în timpul și în ritmul nostru, relațiile, situațiile se dilată

cumva într-o dimensiune profund umană, aceea care interesează foarte tare aici. Purcărete pune un accent decisiv pe text, pe cuvînt în orice montare a lui. Prepară, uneori, și ani de zile o piesă, un scenariu, pînă cînd vine cu el în fața actorilor, urmînd să descopere, după aceea, împreună, trasee, nuanțe. Travi-liul acesta este o etapă importantă în coagularea trupei. În acest interval de pregătire a textului, se nasc poveștile despre personaje, apar relațiile, care se desfac clar, firesc într-o citire impregnată de inteligență și spirit ludic.

Sîntem după sărbătorile de Crăciun, după un șir nesfârșit de petreceri, de chefuri înlătuite. Mahmureala, lentoarea plutesc peste tot, anesteziind, încetinind ritmurile, simțurile. Sîntem în casa Oliviei, contesa cea bogată, îndoliată și enigmatică, veșnic suspinatoare în spatele voalurilor negre după gustul plăcerilor. Cînd spun "sîntem", spun noi, spectatorii. Sîntem pe scenă, așezați pe cîteva gradene, chiar lîngă actori și personajele lor. O lume de imagini alcătuită ca într-un puzzle, un spațiu nou, construit din multe elemente cunoscute. Citate din spectacolele făcute aici de regizor, piese de decor luate de aici, de colo, din acest teatru care păstrează în el amprentele trecerii lui Purcărete, a oamenilor cu care a lucrat sau care au lucrat aici și de care se simte legat. Este o reconstituire în imagini – și de aici, cred, și un plus de emoție, de tulburare – a timpului pe care regizorul și trupa l-au petrecut aici, împreună, în repetiții, pe scenă, în bibliotecă, un fel de regrupare mai elegantă. Purcărete își face singur scenografia. Ca de multe ori. Spațiul este o sugestie de sfîrșit de lume, sfîrșitul unui timp, al unui interval. Un fel de casă boierească în care bogăția a cam apus, dar urmele ei sînt încă vizibile, o casă în care Sir Toby Belch, unchiul Oliviei, ia masa cu Sir Andrew și slujitorii Oliviei într-o "bucătărie"-salon, prăjind ouă pe un aragaz de azi și șezînd pe scaune frumoase de epocă. De pildă. Elementele de greutate ale deorului, care deli-

mitează spații, trasee, locurile întîmplărilor, care sînt tratate funcțional și pot fi pereti, uși, ferestre etc. sînt chiar corpurile de bibliotecă din teatru, cărora li se anulează această funcție. Goale, fără cărți au o anumită stranietate. Aduc cu mobilierul masiv din casele de altădată, o combinație de lemn, aerisit cu geamuri mari, generoase de cristal. Se creează, astfel, un soi de mister, de amorteală animată doar de încurcături, firești după afită petrecanie, de dorințe și senzualități ce palpita într-o lascivitate ușor ostenită. Purcărete mută complet accentele, interesul și miza. Povestea fraților Sebastian și Olivia, confuzia sexelor și identităților, firească într-o asemenea mahmureală, devine secundară aici. Fascinantă este pentru regizor viermuiala din casa Oliviei, raporturile de aici, gustul timpului irosit în chefuri fără sfîrșit, în complicități care estompează ierarhiile nobiliare. Aici este seva piesei, în savoarea cu care Sir Toby aranjează viitorul nepoatei cu Sir Andrew Aguecheek – aici o caricatură, o paită ridicolă – negociînd, practic, mîna ei pentru sumele acoperitoare băuturii lui și a slujitorilor Maria, Fabian și Feste, acompaniatorii și compicii lui. Fraierul Sir Andrew este sursa distracției. Toate scormelile chefliilor, imaginația fără sfîrșit, stimulată continuu pentru obținerea băuturii și a distracției, conflictul cu închipitul Malvolio, colcăiala stranie a personajelor aflate între trezie și beție, confuziile, încurcăturile, contrapunctul obținut prin scene de gag și film mut, amestecul între spiritul shakespeareian, atmosfera rusească și ridicolul caragelian, pedepsirea lui Malvolio, "mumificarea" lui Antonio, inșafietatea Oliviei, toate acestea și încă multe altele sfîrșesc o voluptate extraordinară în actori și, deopotrivă, în spectatori. Despre această voluptate și despre multe altele, în numărul viitor. Zorii s-au ivit și, ca Șeherezada, supusă, tac. Pînă săptămîna viitoare. Pînă atunci, nu uitați: iubirea purifică și explică toate, cum bine spune Elisa F. Bibian. ■

Teatrul Național Craiova: *Cum doriți sau Noaptea de la spartul țigului* de William Shakespeare. Traducerea: Mihnea Gheorghiu. Adaptarea scenică, regia, scenografia: Silviu Purcărete. Muzica: Vasile Șirli. Distribuția: Valer Dellakeza, Iulia Lazăr, Mihai Arsene, Valeriu Dogaru, Ion Colan, Ilie Gheorghe, Nicolae Poghirc, Constantin Cicort, Angel Rababoc, Valentin Mihali, Cerasela Iosifescu, Romanița Ionescu, Iosefina Stoia, Ion Butnaru.